

YLÖJÄRVEN KAUPUNGIN IRTAANTUMINEN SUOMI-RATA OY:STÄ

Kaupunginhallitus 18.12.2023 § 402
753/08.00.00/2021

Valmistelija

talousjohtaja Juha Liinavuori

Valtio selvitti pääministeri Juha Sipilän hallituskauden 2015 - 2019 aikana eri vaihtoehtoja suurten infrahankkeiden toteuttamiseen ja rahoittamiseen sekä siihen, että hankkeiden pitkiä suunnittelu- ja toteutusaikoja pystyttäisiin lyhentämään. Parlamentaarisen liikenneverkon rahoitusta arvioineen työryhmän loppuraportissa 28.2.2018 todettiin, että aiempaa useampien infrahankkeiden toteutumisen nopeuttamiseksi ja tehostamisen mahdollistamiseksi voidaan käyttää hankekohtaisia yhtiöitä. Loppuvuoden 2018 aikana valtiovarainministeriön asettama työryhmä selvitti infrahankkeiden toteuttamista yhtiömallilla. Valtio perusti ennen pääministeri Juha Sipilän hallituksen eroa hankeyhtiön emoyhtiöksi tarkoitetun Pohjolan Rautatiet Oy:n.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa (2019 - 2023) hallitus sitoutui pääomittamaan Pohjolan Rautatiet Oy:tä tarpeen mukaan käynnistääkseen hallitusohjelmassa luetellut rataverkon kehittämishankkeet, joita olivat päärata ja sen laajennukset, Helsingistä länteen suuntautuva rata sekä Helsingistä itään suuntautuva rata. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjausten pohjalta liikenne- ja viestintäministeriö käynnisti loppuvuodesta 2019 neuvottelut Suomi-rata hankeyhtiön perustamiseksi toteuttamaan infrastruktuuri hankkeen suunnittelua rakentamisvalmiuteen asti. Yhtiön perustaminen edellytti valtion puolelta, että omistajaksi tulee valtion lisäksi muita hankkeesta hyötyviä julkisyhteisöjä tai julkisesti omistettuja yhteisöjä, ja että valtio omistaa hankeyhtiöstä vähintään 51 %, ja että muut osakkeenomistajat sitoutuvat yhtiön pääomittamiseen vähintään noin 49 % osuudella arvioiduista rakentamisvalmiuden edellyttämän suunnittelun kustannuksista sekä muista hankeyhtiön toiminnan edellyttämistä kustannuksista.

Hankeyhtiön perustamisen taustalla oli tavoite edistää Helsingin ja Tampereen välisen raideyhteyden suunnittelua rakentamisvalmiuteen asti. Helsingin ja Tampereen välinen raideyhteys on Suomessa merkittävä rautatieliikenteen linkki. Helsingistä pohjoiseen Tornion kautta Ruotsin puolelle Luulajaan jatkuva päärata on osa rajat ylittävää eurooppalaista ydinverkkokäytävää. Helsingin ja Tampereen välisen raideyhteyden merkitys Suomen rataverkolle arvioitiin olevan alueellista ulottuvuuttaan huomattavasti laajempi ja sen vaikutus Tampereelta länteen, pohjoiseen ja itään jatkuvien yhteyksien kehitysnäkymiin olevan kiistaton. Nopeampi yhteys edistäisi aluekehitystä sekä kestävästä liikkumisesta tavoitteita laajasti ja se tiivistäisi suurten kaupunkiseutujen välisiä työssäkäyntialueita.

Helsinki - Lentoasema - Tampere -yhteysvälin kehittämiseksi neuvoteltiin loppuvuodesta 2019 ja alkuvuodesta 2020 Suomi-Rata Oy -nimisen hankeyhtiön perustamisesta. Osakassopimusneuvotteluissa mukana olivat valtion lisäksi Akaan kaupunki, Finavia Oyj, Helsingin kaupunki, Hämeenlinnan kaupunki, Janakkalan kunta, Jyväskylän kaupunki, Kangasalan kaupunki, Lahden kaupunki, Lempäälän kunta, Nokian kaupunki, Oriveden kaupunki, Oulun kaupunki, Pirkkalan kunta, Porin kaupunki, Riihimäen kaupunki, Seinäjoen kaupunki, Tampereen kaupunki, Vaasan kaupunki, Vantaan kaupunki, Vesilahden kunta sekä Ylöjärven kaupunki.

Ylöjärven kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 30.3.2020 § 19 Ylöjärven kaupungin lähtemisen osakkaaksi Suomi-Rata Oy:öön. Enimmäisrahoitusosuus, johon osapuolet osakassopimuksessa sitoutuvat oli yhteensä 154,72 miljoonaa euroa, mistä valtion enimmäisrahoitusosuus 78,91 milj. euroa (51 %), Finavian 16 milj. euroa (10,3 %) ja kuntien 59,81 milj. euroa (38,2 %).

Ylöjärven kaupunki merkitsi perustamissopimuksen mukaisesti yhtiön osakkeita 4 632 kappaletta ja maksoi osakkeista merkintähintana 6 554,28 euroa ja lisäksi sitoutui osakassopimuksen mukaisesti pääomittamaan yhtiötä 463 200 eurolla erillisen maksusuunnitelman mukaisesti.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan:

"Hallitus tekee mittavat panostukset rautatieverkon kehittämiseen eri puolilla Suomea. Hallitus kehittää pääratana nykyisessä ratakäytävässä Väyläviraston toimesta panostamalla pääradan kehittämiseen niin etelässä kuin pohjoisessa. Savonradan nopeuttamiseen ja perusparannuksiin sekä Karjalanradan kehittämiseen tehdään panostuksia osana investointiohjelmaa. Rantaradan elinvoimaisuus varmistetaan rantaradan perusparannushankkeella.

Hallitus vie eteenpäin lentoratahanketta varaamalla määrärahat lentoratahankkeen suunnitteluun ja valmistellen lentoradan toteuttamispäätöksen. Hankkeen edistämiseksi perustetaan yhtiö, jossa omistajina voivat valtion lisäksi olla kunnat. Yhtiötä pääomittetaan osana investointiohjelmaa. Muilta osin Suomi-radan valmistelu keskeytetään. Jäljellä olevat varat palautetaan omistajille.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomen valtio, edustajanaan liikenne- ja viestintäministeriö yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa käynnisti neuvottelut Suomi-rata Oy:n nykyisten osakkaiden kanssa yhtiön tarkoituksen muuttamiseksi. Talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi 12.9.2023 valtion etenemistavasta asiassa. Valtion tavoitteena on, että Suomi-rata Oy:n toiminnan tarkoitus rajataan käsittämään Pasilan ja Keravan välisen Lentoradan suunnittelun rakentamisvalmiuteen asti. Suomi-radan suunnittelutyö keskeytettäisiin muilta osin. Yhtiön nimi muutettaisiin Lentorata Oy:ksi. Yhtiön toiminnan tarkoituksen muuttaminen edellyttää, että yhtiön osakassopimukseen ja yhtiöjärjestykseen tehdään tarvittavat muutokset.

Pääosa Suomi-Rata Oy:n osakkaista ei ole ollut halukas jatkamaan hankeyhtiössä sen tarkoituksen muututtua alkuperäisestä. Myös Ylöjärven kaupunki on neuvotteluissa tuonut yksiselitteisesti tahtotilansa julki omistuksesta luopumiseksi. Teknisiä toteusratkaisuja halutun tilanteen aikaansaamiseksi on tunnistettu neuvotteluissa seuraavasti:

Vapaaehtoisia luovutustoimia ovat suunnattu omien osakkeiden hankinta yhtiön toimesta tai osakekauppa osakkaiden välillä. Molemmissa vaihtoehdoissa edellytetään käytännössä yhteisymmärrystä osakkeiden hinnasta. Mikäli vapaaehtoisilla luovutustoimilla ei ole edellytyksiä edetä, tulee sen jälkeen vaihtoehdoksi yhtiön purkaminen. Yhtiön purkaminen ei edellytä yhteisymmärrystä osakkeiden hinnasta. Yhtiön purkaminen toteutetaan selvitystilamenettelyn kautta, ja kestää minimissään 4,5 kk siitä, kun yhtiön selvitystilan alkaminen on merkitty kaupparekisteriin. Käytännössä prosessiin on hyvä varata kuitenkin vähintään 6 - 9 kk aikaa. Selvitysmenettelystä aiheutuu yhtiölle ja siten välillisesti sen osakkeenomistajille merkittäviä kustannuksia.

Neuvotteluissa osakkeenomistajat kannattivat mahdollisimman nopeaa, selkeää ja riidatonta etenemistä siten, että Suomi-Rata Oy hankkii Yhtiön jättävien osakkaiden omistuksen. Osana päätöstä Yhtiön hallitus valtuutettiin mitätöimään Yhtiön hankkimat osakkeet. Omistus- ja rahoitusrakenteen uudelleenjärjestelemisen jälkeen Suomi-Rata Oy:n omistajaksi jäävät Suomen valtio, Helsingin kaupunki, Vantaan kaupunki ja Lahden kaupunki. Yhtiön jättävät omistajat edustavat päätöksentekohetkellä 25,53 %:a yhtiön koko osakekannasta.

Yhtiön tarjoama kauppahinta osakkeista on Ylöjärven kaupungin osalta 3 000 euroa. Ylöjärvi on merkannut yhtiön osakkeita 6554,28 eurolla ja pääomittanut yhtiötä 8 220,00 eurolla vuonna 2022 ja 6 135,00 eurolla vuonna 2023. Sekä osakkeiden merkintä että pääomitukset on kaupungin tilintarkastajien kannan mukaisesti alaskirjattu kyseisenä tilikautena, koska kaupunki oli jo hankkeeseen lähtiessään sitä mieltä, että ei suurella todennäköisyydellä tule osallistumaan rakentamisvaiheeseen. Tätä samaa käytäntöä noudattaen vuoden 2023 pääomitus alaskirjataan vuoden 2023 tilinpäätöksessä ja kauppahinta 3 000 euroa kirjataan kaupantekovuoden 2024 tuotoksi.

Liitteet	Suomi-Rata Oy:n osakkeenomistajien yksimielinen päätös Osakaskohtainen tulos Suomi-Rata Oy, kauppakirjaluonnos
Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää hyväksyä osakkeenomistajien yksimielisen päätöksen ja myydä omistamansa Suomi-Rata Oy:n osakkeet 3 000 eurolla Suomi-Rata Oy:lle.
Päätös	Hyväksyttiin.